Gönderen

Kamu Harcamalarını
İzleme Platformu

Sayın

İstanbul Milletvekili

Sayın

İstanbul Büyükşehir
Belediyesi Meclis Üyesi

Kamu Harcamalarını İzleme Platformu, Türkiye'de kadın, çocuk, gençlik, engelli, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, barınma, yerel yönetimler, sağlık ve sosyal haklar alanlarında çalışan hak temelli 68 STK'nın kamu harcamalarını izlemek için bir araya gelerek kurdukları bir platformdur.

Kamu Harcamalarını İzleme Platformu, parlamentoya verilen en önemli görev olan vatandaşlardan toplanan vergilerin harcanma sürecini izlemeyi, bu sürecin şeffaf olması için çalışmayı ve sosyal harcamaların arttırılması ve etkin kullanımını savunmayı amaçlamaktadır.

Kamu Harcamalarını İzleme Platformu,

- şeffaf ve hesap verebilir çoğulcu demokrasiden yana,
- siyasi partiler, hükümet ve devletlerden bağımsız,
- hukukun üstünlüğü, temel hak ve özgürlükler, barış, farklılıklara saygı, ifade özgürlüğü gibi evrensel değerleri benimseyen,
- katılım, diyalog ve uzlaşma kültürüne bağlı,
- çevreye saygılı,
- her türlü ayrımcılığa karşı,
- hiçbir din, siyasi, etnik vb. görüşün propagandasını yapmama ilkelerini benimseyen

bir platformdur.

www.kahip.org

Temmuz 2015

Sayın İstanbul Milletvekili,
Sayın İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclis Üyesi,

*68 sivil toplum kuruluşu ve sivil oluşumun üye olduğu **Kamu Harcamalarını İzleme Platformu**'nun 49 üyesi olarak sizlere bu mektubu yazıyoruz. Bizler 2010 yılından beri kamu harcamalarını izliyoruz. Kamu Harcamalarını İzleme Platformu olarak son dört yıl süresince kamu kaynaklarından sosyal korumaya, çocuğa, gençliğe, eğitime, engellilere, adalete, askeri ve içgüvenlik harcamalarına ne kadar pay ayrıldığına yönelik yaptığımız izlemenin sonuçlarını milletvekilleri ile paylaştık.*

*Geçen yıllarda tüm milletvekillerine yolladığımız dört mektubumuzdan sonra, bu yıl **İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Harcamaları**nı izlemeye karar verdik. Yaptığımız izleme sonucu yazdığımız mektubumuzu sizlerle paylaşmayı platformumuzun bir görevi olarak kabul ediyoruz.*

Umuyoruz ki, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin harcamalarını izlediğimiz bu mektup sizler tarafından Belediye Meclisleri ve TBMM'de yapılacak olan politika tartışmalarının daha etkin olmasına katkıda bulunur.

Kamu harcamalarına ilişkin yaptığımız izleme çalışmalarını ve elde ettiğimiz sonuçları ve önerilerimizi daha önceki yıllarda olduğu gibi, bundan sonraki yıllarda da sizlerle ve kamuoyuyla paylaşacağız.

Saygılarımızla,

Kamu Harcamalarını İzleme Platformu

KAMU HARCAMALARI İNCELENDİĞİNDE TÜRKİYE'NİN HALA AĞIRLIKLI OLARAK MERKEZDEN YÖNETİLDİĞİ GÖRÜLMEKTEDİR.

Muhasebat Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan 2013 yılı verilerine göre Genel Yönetim giderleri içinde harcamaların yüzde 66'sı Merkezi Yönetim tarafından yapılmaktadır. İl özel idareleri, büyükşehir belediyeleri ve belediyeler dahil tüm mahalli idarelerin harcamalarının oranı ise yüzde 14 ile sınırlıdır.

2011 yılında OECD ülkelerinde mahalli idarelerin harcamalarının Genel Yönetim harcamaları içindeki payı ortalama yüzde 21 iken, Türkiye'nin payı yüzde 9,6 ile sınırlıdır. Mahalli idarelerin gelirlerinin ve buna bağlı olarak giderlerinin yetkileriyle birlikte artırılmasını öneriyoruz.

Bu konu uluslararası verilerle karşılaştırıldığında daha net olarak ortaya çıkmaktadır. OECD verilerine göre OECD üyesi ülkeler Genel Yönetim harcamaları içinde mahalli idarelerin payı olarak sıralandığında Türkiye, 2011 yılında, OECD ülkeleri arasında sadece Meksika ve Yunanistan'ın önünde son sıralarda yer almaktadır. 2011 yılında OECD ortalaması genel yönetim giderleri içinde mahalli idarelerin payının yüzde 21,6 olduğunu gösterirken, Türkiye'de bu pay yüzde 9,6 dır (OECD, Government at a Glance, 2013).

Grafik 1: Mahalli idarelerin Giderlerinin Genel Yönetim Giderleri İçindeki Payı, 2011 %

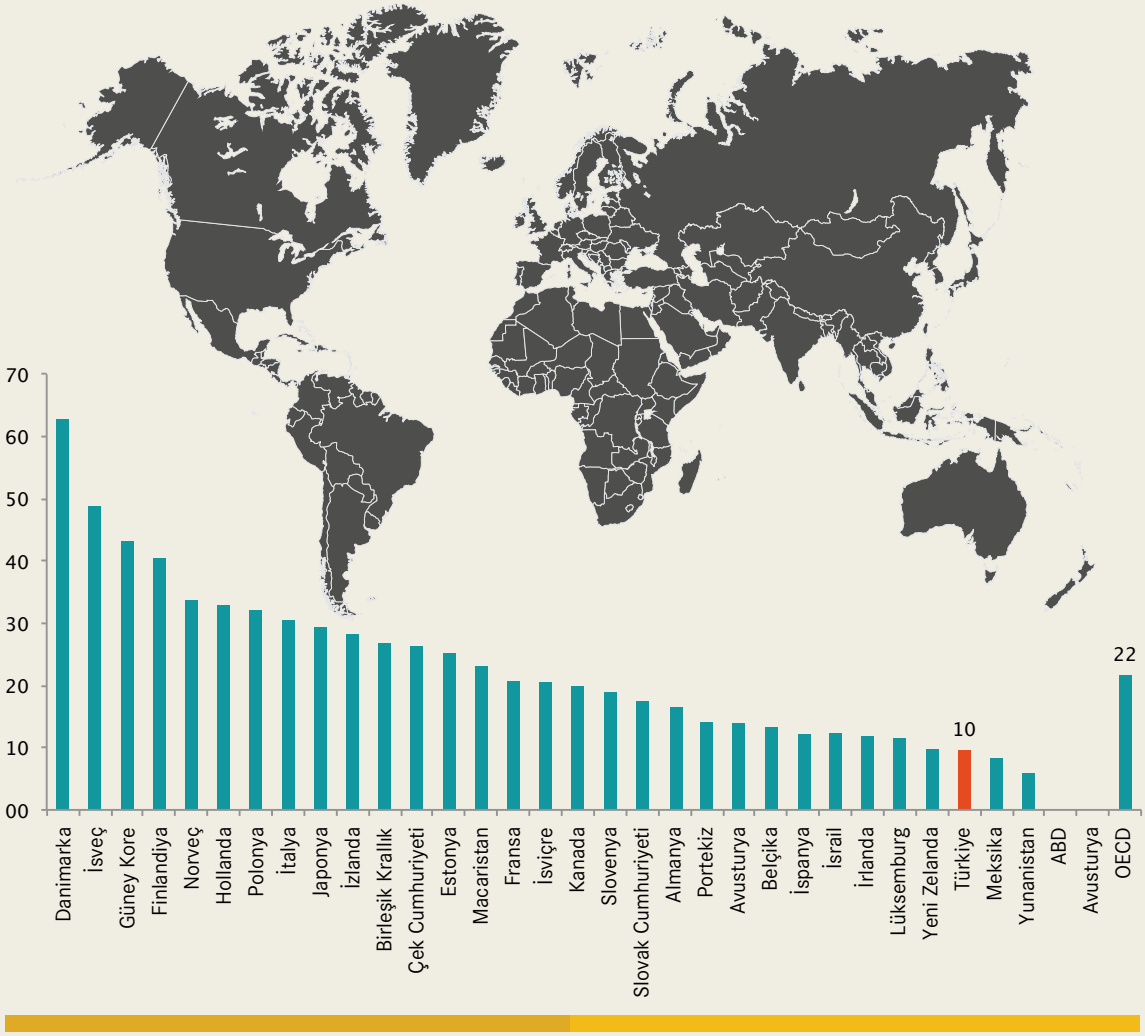

Kaynak: Government at a Glance, 2013

Genel Yönetim giderlerinin dağılımındaki bu durum, Merkezi Yönetim'in (Ankara'nın), planlama, karar alma ve uygulama sürecindeki hakimiyetine, mahalli idarelerin ise bu süreçlerdeki güçsüzlüğüne ve yetkisizliğine işaret ediyor.

Bize göre, Türkiye'de güncel bir tartışma olan "mahalli idarelere yetki devri" konusunda, hangi yetkilerin ne ölçüde devredilebileceği ya da bu devre ihtiyaç olup olmadığı tartışılmalıdır. Bunun yanı sıra evrensel ve demokratik değerlerin altını çizdiği "katılım, şeffaflık ve denetleme" esasları tüm karar alma süreçlerine egemen kılınmalıdır. Altı çizilen bu değerlerin yerel düzeyde doğrudan kullanım imkanları daha fazla olacaktır. Türkiye'nin de imzacısı olduğu ve çok sayıda maddesine şerh koyduğu Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Şartı da yerelleşmenin, demokratik yönetişime olumlu katkısının altını çizmektedir. Bu temel yaklaşımın, yalnızca Merkez (Ankara) ve belediyeler ekseninde değil, belediyeler ve diğer alt birimleri de dahil tüm idari ve yönetsel yapılarda esas alınması gerektiğine inanıyoruz.

ULUSLARARASI KARŞILAŞTIRMALARA GÖRE, TÜRKİYE'DE MAHALLİ İDARELERİN TOPLANAN VERGİLERİNDEN ALDIĞI PAY DA DÜŞÜKTÜR VE AZALMA EĞİLİMİNDEDİR.

Türkiye'nin Genel Yönetim gelirlerinin idarelere göre dağılımı uluslararası verilerle karşılaştırıldığında, 2013 yılında Genel Yönetim içinde mahalli idarelerin payının yüzde 10,4 ile kısıtlı olduğu görülmektedir. OECD ortalaması ise yüzde 13,3'tür. Türkiye bu pay ile 22. sıradadır. Daha ilginç olan, Türkiye'nin

Grafik 2: Genel Yönetim Gelirlerinin İdarelere Göre Dağılımı, 2006 ve 2011, %

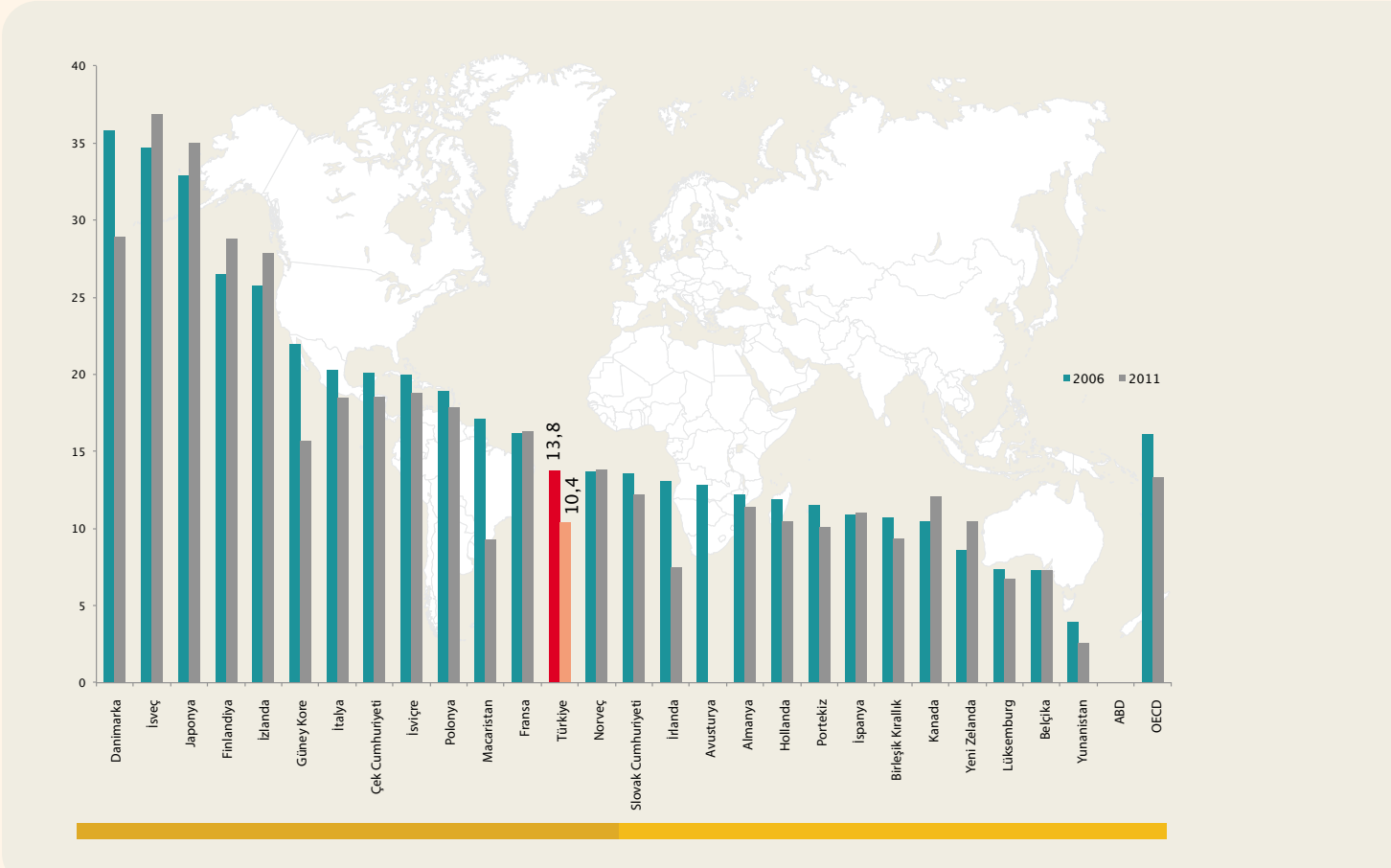

Kaynak: Government at a Glance, 2013

OECD'de yer alan 2006 yılı mahalli idarelerin Genel Yönetim gelirleri içindeki payının yüzde 13,8 olmasıdır. Dolayısıyla OECD verilerine göre, Türkiye'de Genel Yönetim gelirleri içinde mahalli idarelerin payının 2006 yılında yüzde 13,8 iken 2011 yılında yüzde 10,4'e düştüğü görülmektedir.

OECD tarafından ülkelerin merkezi olmayan birimlere ayrılan gelir ve giderleri dikkate alınarak yapılan mali desantralizasyon indeksine göre, Türkiye sadece Yunanistan'ı arkasında bırakabilmektedir (OECD, Government at a Glance, 2013).

Uluslararası karşılaştırmaların işaret ettiği gibi, Türkiye'de mahalli idarelerin vergi gelirlerinden aldığı pay, mahalli idarelerin yetkileriyle birlikte yükseltilmelidir.

Ancak vergi gelirlerinden alınan payın yüksetilmesini istemek, özellikle var olan vergi gelirlerinin yüzde 17'sinin KDV'den alındığı bir ülkede yetersiz kalmaktadır. Servet, özel tüketim, kurumlar ve yüksek gelirli kesimlerden alınacak vergilerin yükseltileceği bir vergi reformu ile mahalli idarelerin harcamalarının adil finansmanının sağlanabileceğini düşünüyoruz.

MAHALLİ İDARELERİN HARCAMALARININ DAĞILIMI İNCELENDİĞİNDE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN HARCAMALARININ BÜYÜKLÜĞÜ DİKKAT ÇEKMEKTEDİR.

Mahalli idarelerin harcamalarının toplamı 2013 yılında 88 milyar TL civarında iken bunun 60 milyar TL'si belediyeler tarafından yapılmaktadır. Belediyelerce harcanan 60 milyar TL'nin ise yaklaşık 23 milyarı büyükşehir belediyelerince yapılmaktadır.

Grafik 3: Belediyelerin Giderleri, Bin TL, 2013

Kaynak: www.muhasebat.gov.tr

30 büyükşehir belediyesinin harcaması 23 milyar iken, büyükşehir dışı 1.366 il ve ilçe belediyesi 37 milyar TL civarında harcıyor. Mahalli idare birimlerinin, genel yönetim giderleri içerisindeki düşük payı, mahalli idare birimleri arasında ölçek ufaldıkça paralel olarak ufalıyor. Merkezi yönetim ve mahalli idareler arasındaki gider farkının bir benzeri, büyükşehir belediyeleri ve il-ilçe belediyeleri arasında da söz

konusu. Büyükşehir ve il-ilçe belediyelerinin arasındaki fark sadece harcamalarda değil yetkilerde de kendini gösteriyor.

Farklı ihtiyaçları olan farklı mahalli idarelerin taleplerine, ihtiyaçlarına cevap verecek ve katılımcı demokrasi uygulamalarına olanak sağlayacak şekilde yetki ve kaynakların AB yerindenlik ilkesine göre yapılandırılmasını öneriyoruz.

Türkiye'de ilçe ve belde belediyesinin sayısı 2013 yılında 2.950' den 2014 yılında 1.396'ya düşmüştür. Türkiye'de bölgesel yönetim yoktur ve Kalkınma Ajansları gibi var olan bölgesel kurumların karar ve yönetiminde yerel katılımdan çok merkezi idarenin etkili olduğu bilinmektedir.

MAHALLİ İDARELERİN KİŞİ BAŞINA HARCAMALARI BÜYÜK EŞİTSİZLİK GÖSTERMEKTEDİR. İSTANBUL KİŞİ BAŞINA HARCAMA AÇISINDAN İKİNCİ İLDİR.

Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre Büyükşehir, il ve ilçe belediyeleri ve bağlı kuruluşların harcamalarının yüzde 31'i 2013 yılında İstanbul'da yapılmaktadır. Şehirde yaşayan nüfus başına yapılan belediye ve belediyelere bağlı kurumların harcamaları şehirler arasında karşılaştırıldığında, kişi başına 1.853 TL ile Ankara, 1.582 TL ile İstanbul ilk iki sıradayken, 223 TL ile Muş ve 232 TL ile Kars son iki sıradadır.

Grafik 4: Kişi başına Belediyeler ve Bağlı Kurumların Harcamaları, (en çok ve en az harcama yapılan 10 şehir) 2013, TL.

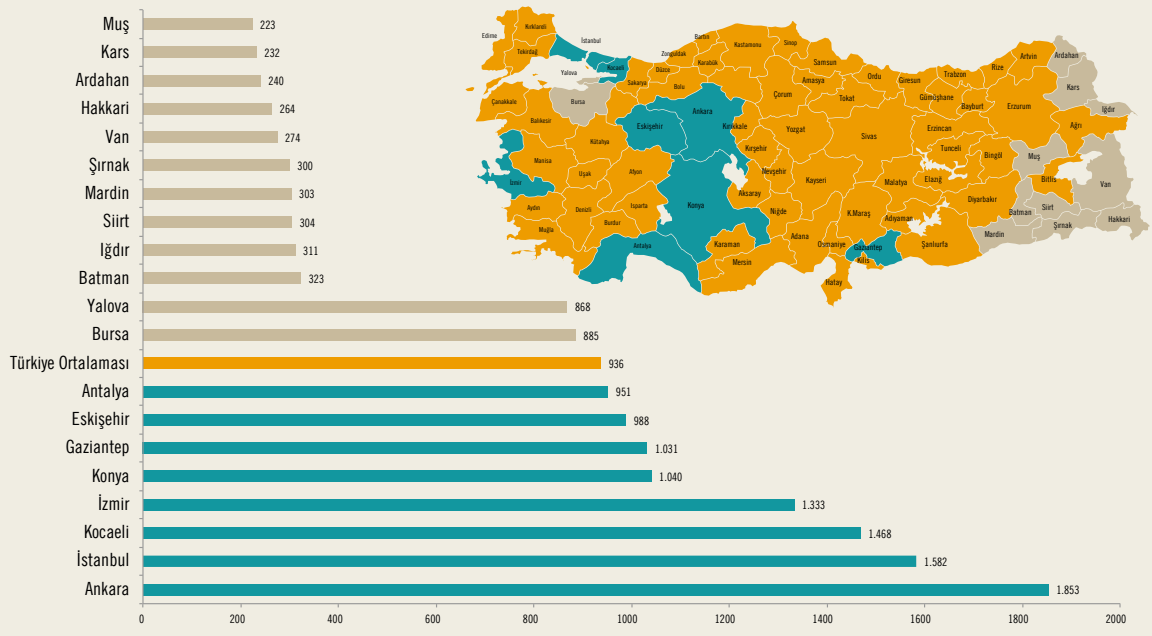

Kaynak: www.muhasebat.gov.tr ve TÜİK

İl özel idarelerinin yaptığı harcamalar eklenince kişi başına yapılan harcamalar arasındaki uçurum biraz düzelmektedir.

Ancak yine de ilk iki sıradaki Ankara'nın kişi başına harcaması 1.963 TL, İstanbul'un 1.659 TL iken son iki sıradaki Kars 554 TL ve Mardin 548 TL kişi başına harcama yapmaktadır.

Yerel harcamalar arasında şehirler ve bölgeler bazında var olan eşitsizlik açık olarak görülüyor. Eşitsizlikleri azaltmak amacıyla yeniden dağıtım mekanizmalarının gözden geçirilmesini öneriyoruz.

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ (İBB), BAĞLI KURULUŞLARI VE ŞİRKETLERİNİN HARCAMALARI İNCELENDİĞİNDE EN BÜYÜK HARCAMANIN ŞİRKETLER TARAFINDAN YAPILDIĞI GÖRÜLMEKTEDİR.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) 2013 Faaliyet Raporu'na göre giderleri 8,5 milyar TL'dir. İETT ve İSKİ İBB'nin bağlı kuruluşlarıdır. Bu kuruluşların faaliyet raporlarına göre iki kurum toplam 5,5 milyar TL harcama yapmaktadır. İBB iştiraki olan 26 şirketin toplam giderleri ise 9,5 milyar TL.'dir. İlçe belediyelerinin faaliyet raporlarından elde edilen bilgiye göre, 39 ilçe belediyesinin 2013 harcamalarının toplamı 8 milyar civarında çıkmaktadır.

İBB iştiraki olan 26 şirketin toplam kârı 500 milyon TL'yi aşmaktadır. Bunların içinden 279 milyon TL'si İGDAŞ'ın kârıdır. Ayrıca şirketlerin harcamaları da, 2010 yılından itibaren İBB ve bağlı kuruluşların harcamalarındaki artıştan çok daha hızlı artmaktadır.

Grafik 5: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İlçe Belediyeleri, Bağlı Kuruluşlar, Şirketler ve İl Özel İdaresi Giderleri, Bin TL, 2013

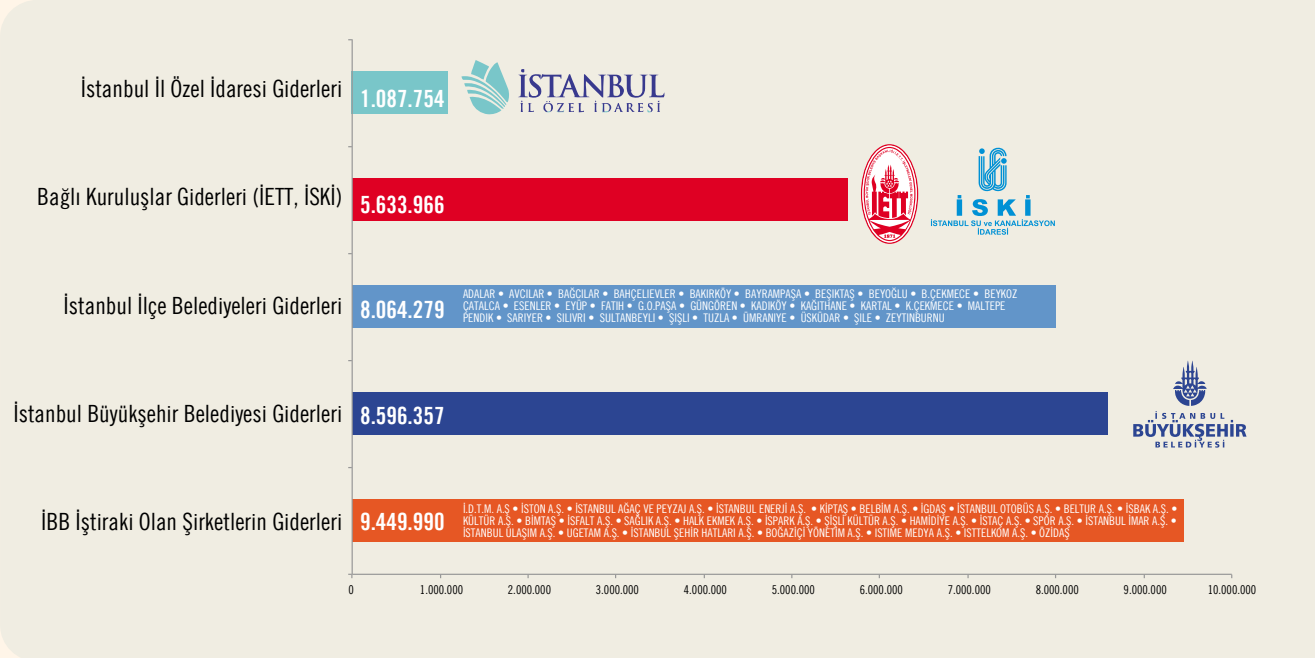

Kaynak: İBB Faaliyet Raporu, 2013; İSKİ ve İETT faaliyet raporları 2013, İl Özel İdaresi www.muhasebat.gov.tr, ilçe belediyeleri faaliyet raporları 2013, (kurumlararası aktarmalar dikkate alınmamıştır).

İBB iştiraki olan şirketler İBB'ye göre daha büyük harcama yapıyorlar. Bu fark yerel kamu hizmetlerin 5216 sayılı kanunda belirtilen yarı ticari, kâr elde edebilen özel amaçlı kuruluşlar tarafından yapılan harcamaların hacmini gözler önüne sermektedir.

Belediyecilik hizmetlerinin, yarı ticari ve kâr oranı yüksek şirketler eliyle yürütülmesi eğiliminin, belediyecilik faaliyetlerinin "kamusal" karakterini zayıflattığını, "ticari" karakterini güçlendirdiğini vurgulamak isteriz.

2010 yılında çıkarılan 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'na kadar belediye iştiraki olan şirketler özel hukuk hükümlerine tâbi oldukları için, özel hukuk hükümlerine göre denetlenebilmekte ve Sayıştay'ın denetimi dışında tutulmaktaydılar. 2010 yılından sonra belediye iştiraki olan şirketler Sayıştay denetimine alınmakla birlikte, mevzuat çalışmaları tamamlanmadığından, Sayıştay belediye şirketlerini denetleyememektedir.

İBB kesin hesap cetvellerine, iştiraki olan şirketlere ilişkin gelir giderlere ve İBB faaliyet raporlarına internet üzerinden ulaşılması olumludur. Bu bilgilerin tüm büyükşehir, il ve ilçe belediyeleri tarafından internet üzerinden paylaşılmasını bekliyoruz.
Belediye şirketlerinin Sayıştay tarafından denetiminin hızla başlatılması için mevzuat çalışmalarının tamamlanmasını talep ediyoruz.

Diğer yandan, İBB iştiraki olan şirketlerin harcamalarındaki artış kendini yıllar itibariyle de göstermektedir. 2008 ile 2013 yılları arasındaki harcama artışları İBB, Bağlı Kuruluşlar ve şirketler açısından karşılaştırıldığında, en hızlı harcama artışının şirketlerde olduğu görülmektedir.

Grafik 6: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Bağlı Kuruluşlar (İSKİ, İETT) ve İl Özel İdaresi ve İBB İştiraklerinin Giderleri, Bin TL, sabit fiyat

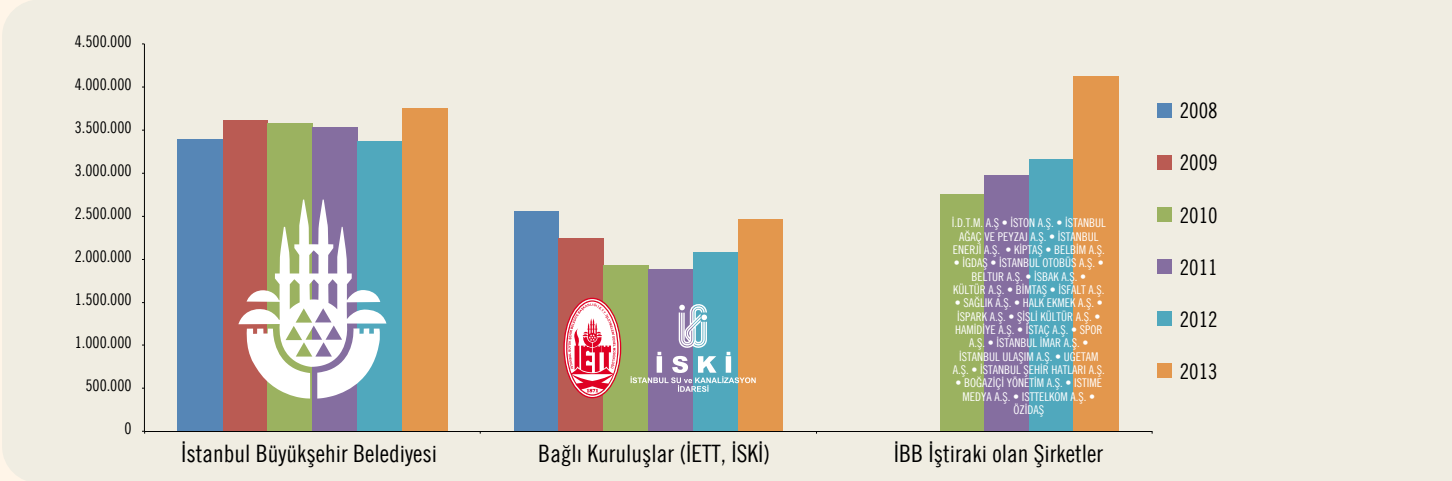

Kaynak: İBB Faaliyet raporları, İSKİ vi İETT faaliyet raporları.

PLANLANAN VE GERÇEKLEŞEN İBB HARCAMALARI KARŞILAŞTIRILDIĞINDA ŞAŞIRTICI SONUÇLAR ORTAYA ÇIKMAKTADIR.

İBB harcamalarında göze batan diğer bir nokta daire başkanlıklarının planlanan ve gerçekleşen harcamaları karşılaştırılınca ortaya çıkmaktadır. Örneğin 2013 yılı için Park ve Bahçeler Daire Başkanlığı'nın harcaması 425 milyon TL planlanmışken 2013 yılı sonunda 675 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Halbuki Deprem ve Risk Yönetimi Daire Başkanlığı'nın planlanan harcaması 2013 yılı için 35 milyon TL iken 2013 yılı sonunda sadece 7 milyon olarak gerçekleşmiştir.

İstanbul gibi deprem riski altındaki bir şehre büyükşehir harcamalarından daha yüksek bir harcama planlanmışken bu kadar düşük harcama yapılmış olması vatandaş olarak bizleri huzursuz etmektedir. Park ve Bahçeler Daire Başkanlığı'nın harcamasının neden bu kadar yüksek olduğunu ve planlanana göre gerçekleşen yüksek artışın nedenini öğrenmek istiyoruz. Deprem harcamalarının İBB bütçesinden daha yüksek bir pay almasını umuyoruz.

Tablo 1: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Harcamaları, Planlanan ve Gerçekleşen, Daire Başkanlıkları, 2013, TL

		Planlanan	Gerçekleşen
1	**Mali Hizmetler DB**	**1.908.994.000**	**1.513.036.084**
2	Fen İşleri DB	981.735.000	911.429.057
3	**Yol Bakım ve Altyapı DB**	**669.978.000**	**890.466.312**
4	Emlak Yönetimi DB	599.950.000	768.500.988
5	**Park ve Bahçeler DB**	**424.776.000**	**675.104.128**
6	Raylı Sistem DB	781.167.000	637.986.570
7	Destek hizmetleri DB	554.131.000	599.140.259
8	**Kaynak Geliştirme ve İştirakler DB**	**5.556.000**	**463.289.465**
9	Çevre Koruma DB	394.103.000	402.269.735
10	Sağlık ve Sosyal Hizmetler DB	255.550.000	314.813.495
11	İK ve Eğitim DB	328.118.000	300.509.553
12	İtfaiye DB	266.070.000	274.309.525
13	Ulaşım DB	112.390.000	175.806.476
14	Kültür ve Sosyal İşler DB	103.504.000	119.302.271
15	Mezarlıklar Müdürlüğü	126.391.000	118.357.932
16	Zabıta DB	98.787.000	100.883.464
17	Satın Alma DB	69.641.000	78.087.813
18	Etüd ve Projeler DB	102.083.000	61.377.933
19	İmar ve Şehircilik DB	48.808.000	51.007.644
20	1.Hukuk Müşavirliği	41.887.000	42.410.462
21	Basın Yayın ve Halkla İlişkiler DB	28.408.000	35.595.609
22	Bilgi İşlem DB	27.092.000	31.401.318
23	Yazı İşleri ve Kararlar DB	10.518.000	11.459.943
24	**Deprem ve Risk Yönetimi DB**	**34.750.000**	**7.277.704**
25	Boğaziçi İmar Müdürlüğü	6.925.000	6.079.653
26	Teftiş Kurulu Başkanlığı	4.700.000	4.436.771
27	Özel Kalem	12.128.000	1.280.923
28	İç Denetim Başkanlığı	860.000	736.789
	TOPLAM	**8.000.000.000**	**8.596.357.876**

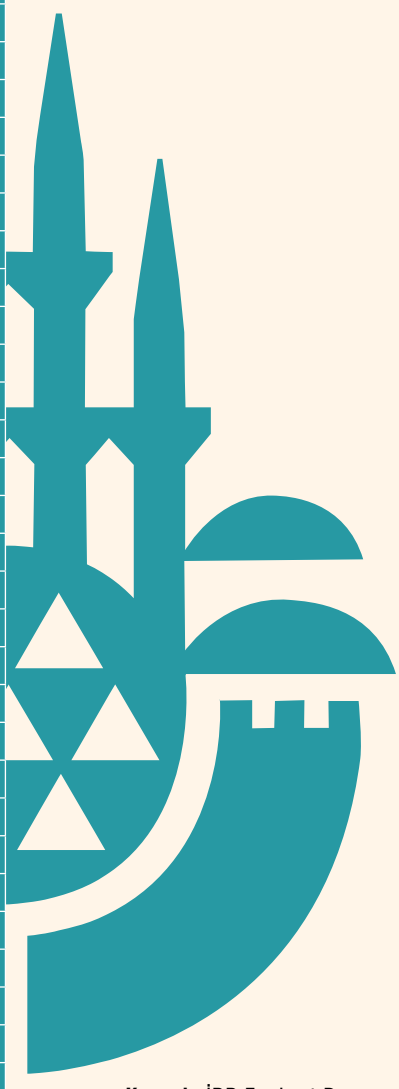

Kaynak: İBB Faaliyet Raporu, 2013

Kaynak Geliştirme ve İştirakler Daire Başkanlığı'nda görülen ve planlanana göre en yüksek olarak kendini gösteren harcamanın ise, Kaynak Geliştirme ve İştirakler Dairesi'nin İBB iştiraki olan şirketlere yönelik sermaye artışı harcamasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

İBB HARCAMALARININ AMAÇLARINA GÖRE DAĞILIMI İNCELENDİĞİNDE SOSYAL HARCAMALARIN PAYININ ÇOK DÜŞÜK OLDUĞU GÖRÜLMEKTEDİR.

2013 yılı kesin hesap gider cetvelleri incelenerek hesaplanan İBB giderlerinin amaçlarına göre dağılımına bakıldığında toplam harcamasının 1,41'ini eğitim, 1,74'ünü güvenlik; 1,56'sını sağlık; 3,09'unu acil durum; 4,10'unu sosyal yardım; 4,32'sini dinlenme, kültür ve din; 12,53'ünü çevre; 19,11'ini ulaştırma için kullandığı hesaplanmaktadır. Mali işler 17,16; diğer idari işler için ise 14,08 'lik pay ayrılmaktadır.

Grafik 7: İBB Giderlerinin Amaçlarına Göre Dağılımı, %, 2013

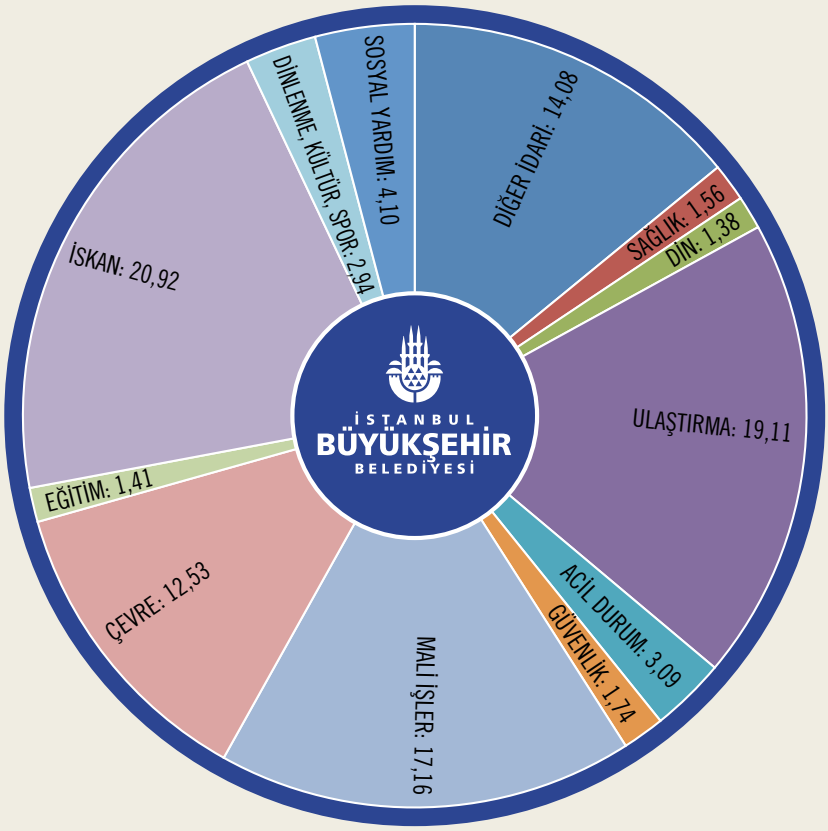

Kaynak: Analitik bütçe sınıflandırmasından esinlenerek mahalli idarelerin harcamalarının daha uygun izlenebilmesi için üretilen amaçlarına göre sınıflandırmanın yöntemi ve hesaplamaları için bkz. İBB Harcamalarını İzleme Kılavuzu, Yentürk, Karabacak ve Çarıkçı, 2015 (http://stk.bilgi.edu.tr).

Bu harcamaların içinden sosyal, sağlık, eğitim, acil durum, dinlenme/kültür gibi harcamaların payının sosyal belediyecilik yaklaşımına uygun olarak artırılmasını öneriyoruz.

Sosyal yardıma ihtiyaç duyan vatandaşlarımızın belirlenmesinde merkezi yönetimin temsilcilerinin ağırlıkta olması mahalli idarelerin bu konudaki yetkilerini de kısıtlar niteliktedir. Diğer yandan İBB harcamaları içinde iskâna ayrılan pay en yüksek pay iken bunun içinden engelli vatandaşlarımız, şiddet gören kadınlar gibi dezantajlı gruplara yönelik karşılıksız sosyal konut tahsisi harcamalarının olmaması da dikkat çekicidir.

Bu harcamaların 2006-2013 yılları arasındaki artışı incelendiğinde, 2013 yılında yılında **İDARİ** harcamalarda önemli bir artış görülmektedir. 2013 yılında İDARİ harcamalarda görülen artışın Kaynak Geliştirme ve İştirakler Dairesi'nin iştiraklere yönelik sermaye artışı harcamasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır. 2013 yılında İBB iştiraklerine 400 milyon TL sermaye artışı amacıyla kaynak aktarılmıştır.

İBB iştiraki olan şirketlerin harcamalarının İBB harcamalarının üzerinde olmasının ötesinde, İBB bütçesinin içinde de şirketlere yönelik yapılan harcamanın artması hizmetlerin şirketler üzerinden büyüyerek yapılması prensibini güçlü olarak ortaya çıkarmaktadır.

MALİ işler harcamaları 2011 yılında önemli bir artış göstermektedir. Bu artış 2010 yılında başlamış ve 2011 yılında daha da yükselmiştir. Mali işler harcamalarının arasında yer alan İBB'nin faiz harcamalarında ise 2010 yılından sonra bir azalma görülmektedir. Yurtiçi sermaye transferi giderlerinde ve yurtiçi borç verme giderlerinde 2011 yılında bir artış görülmektedir. Faaliyet raporlarından anlaşıldığına göre, yurtiçi sermaye transferinin hemen tümü İETT'ye verilen yatırım amaçlı bağıştan oluşmaktadır. Küçük bir kısmı ise ilçe belediyelerine yapılan sermaye transferleridir. Yurtiçi borç verme ise faaliyet raporlarında bağlı kuruluşlara (İETT) verilen borçlardan oluşmaktadır.

Grafik 8: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Giderlerinin Amaçlarına ve Yıllara Göre Dağılımı, TL, cari fiyat

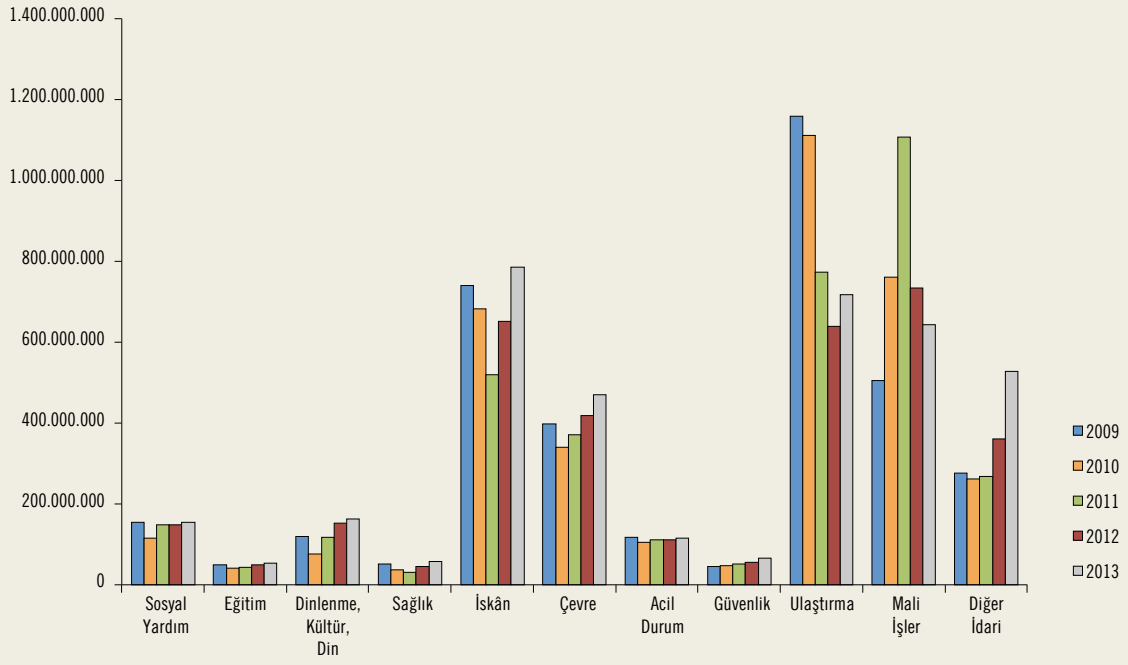

Kaynak: Grafik 7.

ULAŞTIRMA amaçlı harcamalar 2009 yılından sonra azalma göstermekle beraber en yüksek üç harcamadan biridir. Ulaştırma amaçlı harcamaların içinde Ulaşım Dairesi, Raylı Sistem Dairesi ve Yol Bakım ve Altyapı Dairesi bulunmaktadır. Ulaşım Dairesi 2010 ve 2011 yıllarında en büyük harcama yapan dairelerden biriyken, 2012 yılında Raylı Sistem ve Yol Bakım ve Altyapı daireleri kurulmuş ve gerek Ulaşım Dairesi'nin gerekse üç dairenin toplam harcamalarında 2010 yılına göre bir azalma olmuştur. 2013 yılında Yol Bakım ve Altyapı Dairesi ile Ulaşım Daire Başkanlığı'nın harcamalarının toplamı 1 milyar TL civarındayken Raylı Sistem Daire Başkanlığı'nın harcaması ise 640 milyon TL civarında kalmaktadır.

İBB'nin İstanbul'da uygulanan ulaştırma politikalarında raylı sistem ve toplu ulaşıma ağırlık verilmesine, bisiklet ve yaya trafiğinin özendirilmesine ve özel araç trafiğini azaltacak radikal önlemlere ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz.

İBB 2013 Faaliyet Raporu'na göre, İstanbul'da gerçekleştirilen raylı sistem inşaatına Ulaştırma Bakanlığı da harcama yapmaktadır. İBB'nin ulaştırma harcamaları azalırken Merkezi Yönetim'in İstanbul'a yönelik ulaştırma harcamaları artmakta, harcamalarla birlikte ulaştırmaya yönelik kararlar Merkez'den alınmaktadır. Benzer şekilde, İBB ulaştırma harcamaları azalırken İBB iştiraki olan şirketlerin ulaştırma harcamaları hızla artmaktadır.

Grafik 9: İBB İştiraklerinin Dönem Karı veya Zararı, 2013, TL

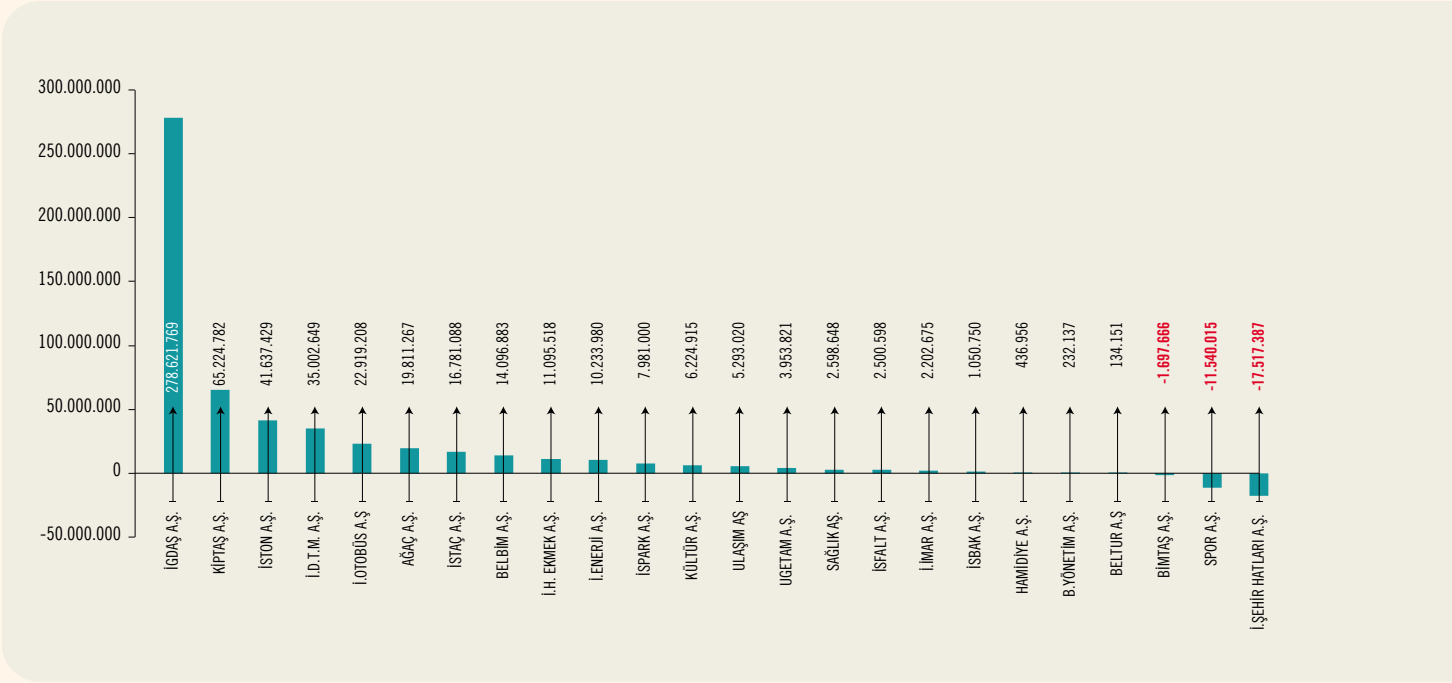

Kaynak: İBB Faaliyet Raporu, 2013 ve iştiraklerin internet siteleri.

2009 yılında İBB'nin en büyük harcaması olan ulaştırma harcamalarındaki azalış incelendiğinde, İstanbul'a yapılan harcamaların bir yandan Merkezi Yönetim'e, diğer yandan İBB iştiraki olan şirketlere kaydığı görülmekte ve bu kayma İstanbul'a yönelik ulaştırma kararlarının Merkez'e ve şirketlere taşındığına işaret etmektedir.

İstanbul'a yapılan ulaştırma harcama ve ulaştırma yatırımları konusunda alınan kararlarda ve yapılacak olan yatırımların İstanbul'a yarar ve zararlarının ne olacağı konularında İstanbul'da yaşayan vatandaşların ve mahali idarecilerin görüşlerinin etkili olmasını istiyoruz.

ULAŞTIRMA ALANINDA ÇALIŞAN İETT ZARAR EDERKEN VATANDAŞA SU TEMİN ETME GÖREVİ OLAN İSKİ KÂR ETMEKTEDİR.

İBB'nin iki bağlı kuruluşu bulunmaktadır. Bunlardan biri İSKİ ikincisi ise İETT'dir. İETT'nin ulaştırma amaçlı harcamalarında azalma görülmektedir. Ayrıca tümüyle ulaştırma hizmeti veren İETT'nin geliri giderini karşılayamamakta ve İBB'den her yıl önemli miktarda hibe ve borç almak zorunda kalmaktadır. Halbuki ulaştırma hizmetleri yapan İBB iştiraklerinden Ulaşım A.Ş. ve Otobüs A.Ş.'nin kâr ettiği görülmektedir.

Ulaştırma konusunda görülen hizmetlerin Merkezi Yönetim'e ve şirketlere kayma süreci İSKİ'de yaşanmamaktadır. İSKİ faaliyet raporlarında da belirtildiği gibi İSKİ gelir ve giderinin sonucunda "olumlu fazla" vermektedir. Bu fazla 2011 yılından itibaren hızla düşmektedir çünkü giderler içinde İBB'ye ayrılan pay artmakta yani İBB'ye gelir aktarılmaktadır.

İSKİ'nin giderleri arasında İBB'ye aktarılan ve İBB gelir cetvellerinde SU HİZMETLERİNE İLİŞKİN KURUMLARIN KÂRLARI olarak belirtilen bir kalem bulunmaktadır. İSKİ'nin bu kârının su kalitesinin yükseltmesinde, içilebilir su hizmeti verilmesinde ve mesken su kullanım tarifesinin kademelendirilerek dezavantajlı kesimler lehine düşürülmesinde ve en düşük gelirli hanelere temel ihtiyaçlarına yetecek kadar suyun ücretsiz verilmesinde kullanılmasını öneriyoruz.

2011 yılından itibaren 2015 yılına kadar su kullanımına göre kademeli fiyat uygulaması kaldırılmıştır. Aşağıda inceleneceği gibi, İSKİ'nin İBB'ye kârlarından kaynak aktardığı ilk yılın 2012 olması dikkat çekicidir. 2015 yılında yeniden kademeli tarife uygulamasına geçildiğinde en yüksek kademe için enflasyonun çok üzerinde bir tarife uygulanmaya başlanırken en düşük kademe için yine enflasyonun biraz üzerinde bir tarife uygulanmaya başlanmıştır. En düşük kademenin tarifesinin enflasyonun altında tutularak en yüksek kademeye uygulanan tarifeden kâr elde edilmesi yerine düşük gelir gruplarının su ihtiyaçlarının finanse edilmesinde kullanılması yeterli olacaktır.

Özelleştirilen ve kâr edilen su hizmetlerinin yeniden belediyeleştirilmesi ve su fiyatında indirimlerin [Paris, Berlin, Hamilton (Kanada), Buenos Aires (www.tni.org, www.remunicipalisation.org,)] yeni bir eğilim olduğunu ve Türkiye'de de "Temel ihtiyaçlara yetecek miktar ve kalitede suyun ücretsiz olarak verilmesine yönelik" bir kampanya başlatıldığını hatırlatmak isteriz (www.suhakki.org).

İBB GELİRLERİ ARASINDA EN BÜYÜK PAY GENEL BÜTÇE'DEN ALINAN PAYDIR.

İBB Kesin Hesap Gelir Cetvellerine göre, 2006-2011 yıllları arasında İBB'nin açığı varken 2011'de dengeye ulaşılmış, 2012 ve 2013 yıllarında ise önemli bir gelir gider fazlası verilmiştir. Bu fazla esas olarak İBB gelirlerindeki artıştan kaynaklanmaktadır.

Grafik 10: İBB Gelir, Gider ve Dengesi, TL, cari fiyat

Kaynak: İBB Faaliyet raporları.

İBB Kesin Hesap Gelir Cetvelleri incelendiğinde (Tablo 2-A ve 2-B) bu fazlanın nedenleri yıllara göre farklılık göstermektedir. Gelirdeki en sistemli ve tüm dönemi kapsayan artışın vergi gelirlerinden alınan pay olduğu görülmektedir. Bunun en temel nedeni de ülkede vergi gelirlerinde görülen artıştır. Daha sonra İller Bankası'ndan alınan pay gelmektedir.

2010 ve 2011 yıllarında gelirlerde görülen hızlı artış arsa ve sermaye satış gelirlerinden kaynaklanmaktadır. Son iki yılda ise doğalgaz (İGDAŞ) ve su (İSKİ) hizmetlerini yerine getiren kurumlardan alınan kârlar gelirlere katkıda bulunmuştur.

İGDAŞ ve İSKİ'den alınan kârlar 2013 planında yer almazken 2013 yılının sonunda oldukça yüksek olarak gerçekleşmişlerdir. Kira gelirleri de planlanandan daha yüksek gerçekleşmiştir.

Tablo 2-A: İBB Gelirleri, seçilmiş kalemler, cari fiyat, TL

	2007 GERÇEKLEŞME	2008 GERÇEKLEŞME	2009 GERÇEKLEŞME
GELİRLER TOPLAMI	**3.814.130.365**	**4.176.038.769**	**4.355.156.588**
01 - VERGİ GELİRLERİ	**73.271.283**	**84.701.883**	**82.079.930**
03 - TEŞEBBÜS VE MÜLKİYET GELİRLERİ	**498.843.090**	**362.450.310**	**403.019.724**
03.5 - KURUM KARLARI	198.982.047	78.489.802	80.786.026
03.05.05.52.DOĞALGAZ HİZMETLERİNE İLİŞKİN KURUMLARIN KARLARI	55.468.766	63.187.177	12.221.121
03.05.05.58.SU HİZMETLERİNE İLİŞKİN KURUMLARIN KARLARI			
03.05.09.99. DİĞER KURUM KARLARI		15.302.625	68.564.905
03.6 - KİRA GELİRLERİ	205.689.259	175.890.654	157.500.763
04 - ALINAN BAĞIŞ VE YARDIMLAR İLE ÖZEL GELİRLER	**22.748.498**	**27.813.160**	**2.288.328**
05 - FAİZLER, PAYLAR VE CEZALAR	**3.095.201.617**	**3.691.907.263**	**3.652.736.248**
05.2 - KİŞİ VE KURUMLARDAN ALINAN PAYLAR	2.876.702.033	3.480.620.732	3.447.041.628
05.02.02.51.01. 5779 SAYILI KANUNA GÖRE ALINAN PAY (ILLER BANK.)	408.870.923	502.559.626	..
05.02.02.51.01 5779 SAYILI KANUNA GÖRE ALINAN PAY (MALIYE BAK.)	2.334.325.418	2.759.479.531	..
06 - SERMAYE GELİRLERİ	**124.065.878**	**9.166.154**	**193.195.767**
06.1.05 - BİNA SATIŞI	105.491.473		
06.1.05 - ARSA SATIŞI		8.957.253	192.396.043
06.1.09. DİĞER TAŞINMAZ SATIŞ GELİRLERİ			
06.9.09.09.99 DİĞER ÇEŞİTLİ SERMAYE SATIŞ GELİRLERİ			

Tablo 2-B: İBB Gelirleri, seçilmiş kalemler, sabit fiyat, 2003=100, TL

	2007 GERÇEKLEŞME	2008 GERÇEKLEŞME	2009 GERÇEKLEŞME
GELİRLER TOPLAMI	**2.616.540.005**	**2.602.866.348**	**2.548.216.364**
01 - VERGİ GELİRLERİ	**50.264.995**	**52.793.495**	**48.025.236**
03 - TEŞEBBÜS VE MÜLKİYET GELİRLERİ	**342.212.451**	**225.910.191**	**235.808.159**
03.5 - KURUM KARLARI	136.504.114	48.921.592	47.268.168
03.05.05.52.DOĞALGAZ HİZMETLERİNE İLİŞKİN KURUMLARIN KARLARI	38.052.251	39.383.681	7.150.618
03.05.05.58.SU HİZMETLERİNE İLİŞKİN KURUMLARIN KARLARI			
03.05.09.99. DİĞER KURUM KARLARI		9.537.911	40.117.550
03.6 - KİRA GELİRLERİ	141.105.343	109.630.176	92.154.212
04 - ALINAN BAĞIŞ VE YARDIMLAR İLE ÖZEL GELİRLER	**15.605.747**	**17.335.552**	**1.338.908**
05 - FAİZLER, PAYLAR VE CEZALAR	**2.123.346.105**	**2.301.113.976**	**2.137.227.926**
05.2 - KİŞİ VE KURUMLARDAN ALINAN PAYLAR	1.973.452.722	2.169.422.047	2.016.875.331
05.02.02.51.01. 5779 SAYILI KANUNA GÖRE ALINAN PAY (ILLER BANK.)	280.490.446	313.238.361	
05.02.02.51.01 5779 SAYILI KANUNA GÖRE ALINAN PAY (MALIYE BAK.)	1.601.375.741	1.719.944.859	
06 - SERMAYE GELİRLERİ	**85.110.707**	**5.713.135**	**113.039.475**
06.1.05 - BİNA SATIŞI	72.368.439		
06.1.05 - ARSA SATIŞI		5.582.930	112.571.554
06.1.09. DİĞER TAŞINMAZ SATIŞ GELİRLERİ			
06.9.09.09.99 DİĞER ÇEŞİTLİ SERMAYE SATIŞ GELİRLERİ			

Vergi gelirlerinden aldığı paylar bir tarafa bırakılırsa, İBB gelirlerinde 2010 ve 2011 yıllarındaki artış gayrimenkul satışında, son iki yılda ise İGDAŞ ve İSKİ kârlarında artış görülmektedir.

Önümüzdeki yıllarda ekonomik durgunlukla bağlantılı olarak genel bütçe için toplanan vergi miktarı azalabilecek ve bunun sonucu İstanbul'un vergi gelirlerinden alabileceği miktar azalabilecektir. Böyle bir durumda İBB'nin yapacağı harcamaları 2010 ve 2011 yıllarında olduğu gibi kamu malı satışına dayandırması bizce kabul edilemez bir gelişme olacaktır.

2010 GERÇEKLEŞME	2011 GERÇEKLEŞME	2012 GERÇEKLEŞME	*2013 PLANLANAN*	2013 GERÇEKLEŞME
5.985.182.251	**7.173.139.504**	**7.423.983.344**	***7.200.000.000***	**8.936.033.998**
98.448.426	**117.018.235**	**90.573.371**	***88.300.000***	**118.634.464**
456.504.462	**448.727.351**	**840.364.898**	***411.100.000***	**1.593.407.996**
90.185.319	79.014.042	458.676.223	*55.000.000*	969.325.658
72.224.418	75.814.042	190.853.080		221.376.322
		230.650.713		461.076.753
17.960.901	3.200.000	23.847.143		266.872.583
224.864.651	176.197.048	184.880.318	*176.100.000*	411.978.484
39.402.204	**80.239.698**	**33.903.495**	***27.500.000***	**40.386.230**
4.576.579.166	**5.159.997.370**	**5.910.076.247**	***6.485.690.000***	**6.757.259.820**
4.220.230.931	4.863.137.022	5.592.920.607	*6.276.000.000*	6.529.508.936
597.919.177	738.801.459	804.691.945		943.085.186
3.400.276.344	4.004.681.420	4.660.357.237		5.407.358.267
814.247.993	**1.484.764.849**	**269.984.414**	***191.200.000***	**384.554.364**
		108.855.000		
795.356.188				265.000.871
		136.266.740		118.830.410
	1.308.739.872			

2010 GERÇEKLEŞME	2011 GERÇEKLEŞME	2012 GERÇEKLEŞME	*2013 PLANLANAN*	2013 GERÇEKLEŞME
3.291.274.265	**3.571.391.339**	**3.481.678.631**	***3.143.967.512***	**3.902.027.858**
54.137.160	**58.261.506**	**42.476.842**	***38.557.268***	**51.803.181**
251.033.523	**223.414.165**	**394.111.944**	***179.511.812***	**695.780.969**
49.593.247	39.339.827	215.108.673	*24.016.418*	423.267.830
39.716.480	37.746.598	89.505.736		96.666.662
		108.169.917		201.334.768
9.876.767	1.593.229	11.183.765		116.533.157
123.653.919	87.725.690	86.704.647	*76.896.205*	179.895.413
21.667.420	**39.950.061**	**15.899.965**	**12.008.209**	**17.635.138**
2.516.678.123	**2.569.080.095**	**2.771.690.779**	**2.832.055.369**	**2.950.639.632**
2.320.720.886	2.421.278.079	2.622.952.027	*2.740.491.682*	2.851.189.440
328.798.008	367.837.420	377.382.144		411.809.609
1.869.824.770	1.993.866.776	2.185.601.105		2.361.188.711
447.758.038	**739.240.652**	**126.616.524**	**83.489.804**	**167.920.337**
		51.050.509		
437.369.364				115.715.851
		63.905.989		51.888.743
	651.600.633			

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin İstanbul'dan toplanan genel bütçe vergilerinden aldığı miktar, genel merkezi İstanbul'da olan ancak Bursa, Kocaeli gibi illerde üretim yapan şirketlerin vergilerinin bir bölümünü İstanbul vergi dairelerine vermeleri, İstanbul'dan toplanan vergilerin bir miktar yüksek çıkmasına neden olabilmektedir. Bu vergilerin üretimin yapıldığı illere dağıtılması daha adil olacaktır.

Diğer yandan, İstanbul'un genel bütçe vergisinden aldığı miktar ile genel bütçe vergisine katkısı karşılaştırıldığında farkın çok büyük olduğu görülmektedir. Örneğin, Muhasebat Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan Genel Bütçe vergi gelirlerinin illere göre dağılımı istatistiklerinde İstanbul'dan

yapılan brüt tahsilatın 2013 yılında 141 milyar TL olduğunu görülmektedir. Bu miktar ile İstanbul'dan toplanan vergi geliri toplam genel bütçe vergi gelirinin yüzde 42'sini oluşturmaktadır. İBB Kesin Hesap Gelir Cetvelleri'ne bakıldığında, bu vergi gelirinden 2013 yılında 5779 sayılı kanuna bağlı olarak İller Bankası'ndan 943 milyon TL, Maliye Bakanlığı'ndan 5,4 milyar TL gelir aldığı görülmektedir. Muhasebat verilerine göre, il özel idaresi ve ilçe belediyelerle birlikte İstanbul'un vergi gelirlerinden aldığı pay en çok 10 milyar TL civarında olmaktadır. Mahalli idarelere vergilerden aktarılan pay artırılmalıdır.

İBB DIŞ BORÇLARININ TAMAMI METRO YAPIMI İÇİN ALINMIŞTIR

Yayınlanmış olan verilere bakıldığında, 2009 yılı ile 2012 yılı borç verileri karşılaştırıldığında dış borç stoğunun arttığı, iç borç stoğunun ise azaldığı görülmektedir.

İBB'nin dış ve iç borç stoku, bunların anapara ödemeleri konusunda faaliyet raporlarının bazılarında ayrıntılı bilgiler yer alırken bazı yıllarda hiçbir bilgi yer almamaktadır. İBB'nin borç stoku vatandaşlar tarafından izlenebilecek şekilde her yıl yayınlanmalıdır.

Hazine Müsteşarlığı yayınlarından izlenebilen verilere göre, İBB tarafından alınan dış borçların tümünün yeni metro hatları ile ilgili olduğu görülmektedir.

Dış borçların ortalama 20 yıl civarında bir ödeme vadesine yayıldığı Hazine raporlarından anlaşılmaktadır. Bu metro hatları hizmete girdikten sonra borçlar esas olarak İstanbullular tarafından ödenecektir. Özellikle borç faiz ve anapara ödemeleri kullanıcılara yüksek bilet ücreti olarak yansıtıldığı sürece, İstanbul'un metro hatları ağırlıklı olarak düşük gelirli metro kullanıcıları tarafından finanse edilmiş olacaktır.

Metro hatları için alınan dış borçların ana para ve faiz ödemeleri için ihtiyaç duyulan kaynağın metro hattı kullanım ücretlerine yansıtılarak finanse edilmesinin İstanbul'da yaşayan düşük-orta gelirli vatandaşlarımızın aleyhine olacağını düşünüyoruz. Otomobil kullanıcılarının raylı sistem finansmanına katılmaları için benzin fiyatına eklenecek binde 5 gibi küçük bir oranın metro hatlarının borçlarının ödenmesine ayrılmasını öneriyoruz.

Tablo 3: İBB Hazine Garantili ve Garantisiz Dış Borçları

2009	2010	2011	2012	2013
Hazine Garantili	**Hazine Garantili**			
İBB altyapı projesi Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası 322.150.000 $	Taksim Yenikapı Metro hattı ECO Trade and development Bank 35.000.000 $	..	..	
	Hazine Garantisiz	**Hazine Garantisiz**	**Hazine Garantisiz**	**Hazine Garantisiz**
	Taksim Yenikapı Metro hattı ECO Trade and Development Bank 7.000.000 $	Kadıköy Kartal metrosu City Bank NA 500.000.000 $	Kadıköy Kartal metro hattı 24 metro aracı temini Natixis Sucursal İspanya 31.972.677 $	Taksim Yenikapı metro hattı Fransız Kalkınma Ajansı 57.664.600 $
	Kadıköy Kartal raylı ulaşım toplu taşıma BNP Parisbas Fortis 28.252.815 $		Üsküdar-Ümraniye-Çekmeköy Metro hattı Elektromekanik işleri ING Bank NV 121.766.981 $	
	Kadıköy Kartal raylı ulaşım toplu taşıma BNP Parisbas Fortis 160.099.288 $			
	Haliç Metro Geçiş Projesi WestLB AG, Londra 124.934.035 $			
	Haliç Metro Geçiş Projesi WestLB AG, Düsseldorf 61.675.899 $			

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, Kamu Borç Yönetim Raporları, Ocak 2007 - Ocak 2014.

İstanbul'un kadın dostu kent olabilmesinin öncelikli koşullarından biri de toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe hazırlanmasıdır. Bu bağlamda İBB bütçe sürecinin tüm aşamalarının kadınların ve erkeklerin gereksinimleri dikkate alınarak yapılandırılmasını talep ediyoruz.

Bu mektubu imzalayan Kamu Harcamaları İzleme Platformu üyeleri (alfabetik)

Altı Nokta Körler Vakfı
Başak Kültür ve Sanat Vakfı
Bilgi STK
Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği
Çevre Hukuku Derneği
Diyarbakır Kent Konseyi Gençlik Meclisi
Düşünce Suçu(?!)na Karşı Girişim
Eğitim Reformu Girişimi
Genç Gelişim Derneği
Gündem Çocuk Derneği
Güvenli Yaşam Derneği
Habitat Kalkınma ve Yönetişim Derneği
Hasta ve Hasta Yakını Hakları Derneği
Helsinki Yurttaşlar Derneği
İris Eşitlik Gözlem Grubu
İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi
İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi
İstanbul Bilgi Universitesi Hukuk Araştırmaları Topluluğu
İstanbul Bilgi Üniversitesi Kültür Politikaları Merkezi
İstanbul Hepimizin Girişimi
Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi Platformu
Kadıköy Kent Konseyi
Kadınlarla Dayanışma Vakfı
Kalkınma İnsiyatifi Grubu Kooperatifi
Kaos Gey Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği
Mardin Gençlik ve Kültür Derneği
Ortak Gelecek için Diyalog Derneği
Özgürlüğünden Yoksun Gençlerle Dayanışma Derneği
Ruh Sağlığında İnsan Hakları Girişimi Derneği
Sağlık Memurları Derneği
Sosyal Haklar Derneği
Sosyal Kültürel Yaşamı Geliştirme Derneği
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği İstanbul Şubesi
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği İzmir Şubesi
Sosyal Kalkınma ve Cinsiyet Eşitliği Politikaları Merkezi Derneği
Sosyal Politikalar, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği

Şeffaflık Derneği
Tarlabaşı Toplumunu Destekleme Derneği
Tohum Türkiye Otizm Erken Tanı ve Eğitim Vakfı
Toplum Gönüllüleri Vakfı
Toplum Sağlığı Araştırma ve Geliştirme Merkezi Derneği
Tosya Bedensel Engelliler Derneği
Tosya Gençlik Gündemi Derneği
Tüketiciler Derneği
Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı Ankara Şubesi
Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı
Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi
YG-21 Cizre Gençlik Meclisi

İBB HARCAMALARINI NASIL İZLEDİK?

İBB harcamalarının hesaplanmasında İBB ve bağlı kuruluşların faaliyet raporları, İBB iştiraklerinin internet sayfalarında yer alan verilerden yararlanılmıştır. Temel bilgi kaynağı, http://application2.ibb.gov.tr/maliyonetim/raporlar.aspx de yer alan İBB Kesin hesap gelir ve gider cetvelleridir.

Mektupta bulunan çizim ve tablolarda yer alan verilerle ilgili yöntem ve veri kaynakları için İBB Harcamalarını İzleme Kılavuzu'ndan (http://stk.bilgi.edu.tr) yararlanılmıştır.

Bu proje imzası bulunan kurumlar tarafından finanse edilmiştir.

Proje koordinasyon ve iletişim
Nurhan Yentürk, Bilgi STK, yenturk@bilgi.edu.tr
Yakup Kadri Karabacak, yakupkarabacak@gmail.com
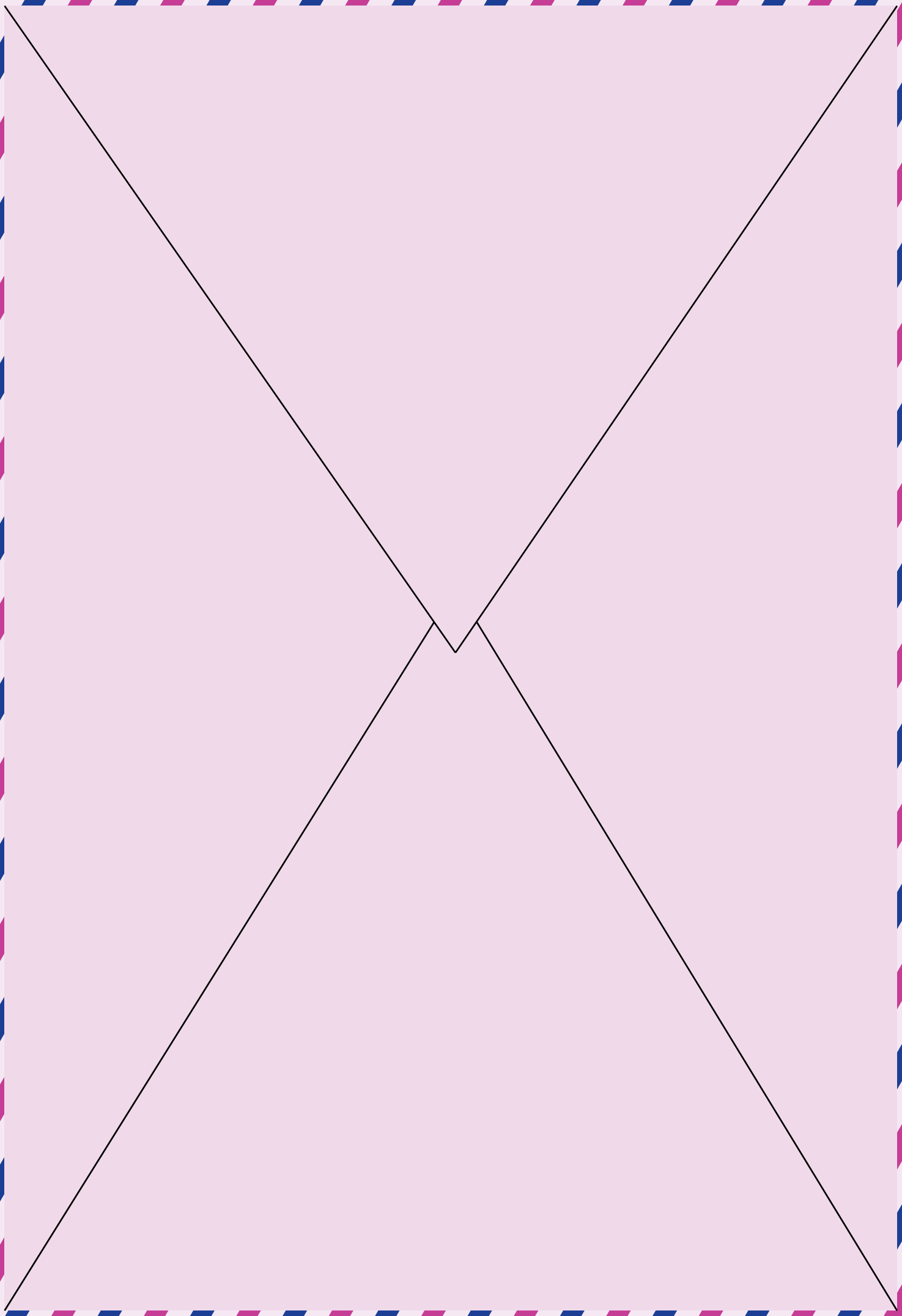
Kamu Harcamalarını İzleme Platformu - İstanbul Harcamalarını İzleme Grubu
Nurhan Yentürk, Bilgi STK
Yakup Kadri Karabacak, Düşünce Suçu(?!)na Karşı Girişim
Çağrı Çarıkçı, Sosyal Haklar Derneği
Gürhan Ertür, İstanbul Hepimizin Girişimi
Erhat Nalbant, İstanbul Hepimizin Girişimi
İkbal Polat, Kadıköy Kent Konseyi
Koray Kaplıca, Ortak Gelecek için Diyalog Derneği
Hakan Özkan, KAOS GL Derneği
Gizem Külekçioğlu, Tarlabaşı Toplumunu Destekleme Derneği
Gizem Ertan, Habitat Kalkınma ve Yönetişim Derneği